Előszó

Az európai időszámítás kezdetét követő néhány évszázad a kínai történelem egyik legviharosabb időszaka volt. I. sz. 9-ben az egyik császári feleség rokona, Wang Mang megdöntötte a több mint két évszázadon át uralkodó Korai Han-dinasztiát (i. e. 206–i. sz. 8), ám rövid életű Xin-dinasztiájának uralma alatt a Korai Han-kor végét jellemző gazdasági és politikai válság tovább fokozódott. I. sz. 25-ben a császári ház egyik oldalágából származó Liu Xiu restaurálta a Han-dinasztiát, ám a Késői Han-kort (25–220) már sok tekintetben olyan új viszonyok jellemezték, amelyek jelentősen eltértek a korábbiaktól. Az i. sz. 1. század a birodalom megerősödését, a gazdasági és kulturális felvirágzás időszakát hozta, de a korszakra jellemző politikai stabilitás nem az uralkodóház megkérdőjelezhetetlen tekintélyén, hanem az udvar és a vidéki nagybirtokos előkelőségek hatalmának kényes egyensúlyán alapult. A 2. században a Han-dinasztia hanyatlásnak indult: a trónon gyermekkorú vagy gyengekezű császárok váltották egymást, a hatalom eunuchok és egyéb kegyencek kezébe került, s a birodalmat természeti csapások és lázadások sújtották.

184-ben kitört a sárgaturbánosok felkelése, amely gyakorlatilag véget vetett a dinasztia uralmának, noha az névlegesen 220-ig fennállt. Az országban a hatalmat a lázadás leverésében részt vevő nagybirtokos családok, úgynevezett erős házak veszik át. 220 után a Han Birodalom helyén három királyság jön létre, amelyek aztán évtizedekig véres háborúkat vívnak egymással, miközben saját területükön ők maguk is ki vannak szolgáltatva a helyi erős házaknak. 280-ban a Nyugati Jin-dinasztia rövid időre újra egységet teremt az országban – bár erős központi kormányzatról ekkor sem beszélhetünk –, de 316-ban északi nomád csapatok özönlik el Észak-Kínát, s a területen kisebb-nagyobb államokat hoznak létre. A kínai elit jelentős része délre menekül, ahol a következő évszázadokban rövid életű dinasztiák váltják egymást.

E mozgalmas évszázadok nem hagyták érintetlenül a kínai gondolkodást sem. A Késői Han-dinasztia udvarában megkezdődött a

korábbi évszázadok konfucianizmusának összegzése. Konfuciánus szellemben megírták a Korai Han-dinasztia történetét – az így létrejött *Hanshu* volt az első dinasztikus történeti mű, amelyet aztán valamennyi későbbi hivatalos krónika mintául vett –, kőbe vésve rögzítették a klasszikusok szövegét, s a korban rendkívül jelentős kommentárok készültek. A dinasztia összeomlásával azonban a konfucianizmus háttérbe szorult, s a darabokra hullott birodalomban új eszmék jelentek meg. Már a Késői Han-korban kialakult és gyorsan elterjedt a vallási taoizmus, és ugyanebben az időben utat talált magának Kínába a buddhizmus. Az írástudók egy része pedig „a titokzatos tanulmányozása" *(xuanxue)*, a Nyugaton neotaoizmusnak nevezett irányzat felé fordult.

Könyvünk ezen évszázadok kínai szellemi életébe nyújt betekintést, öt klasszikus kínai eredetiből készült szövegfordításon, illetve az ezekhez kapcsolódó tanulmányokon keresztül. Az első szöveg, az i. sz. 1. század végén született *A Han-dinasztia története (Hanshu)* című munka törvénykezéssel foglalkozó fejezete még konfuciánus szellemben íródott, s a konfuciánus állameszmény, illetve a Han-kori állam működésének egyik területéről ad átfogó képet.

A következő három szöveg már egy új korszak egyik legjelesebb személyiségéhez, a 3–4. században élt Ge Honghoz kötődik. Műveiben Ge Hong összegyűjtötte és feldolgozta a korának vallásosságához tartozó különböző hagyományokat: írt halhatatlanokról, a halhatatlanság elérését biztosító technikákról, alkímiáról, talizmánokról, életmeghosszabbító módszerekről és a legkülönfélébb ezoterikus gyakorlatokról. A kötetben két fejezet található a Ge Hong által írt *Az Egyszerűséget Átölelő Mester (Baopuzi)* című enciklopédikus munkából. A mű 2. fejezete *(A halhatatlanokról)* azt igyekszik bizonyítani a legkülönbözőbb érvekkel, hogy a szkeptikusok véleményével szemben halhatatlanok valóban léteznek, s a halhatatlanság elérhető. Ehhez a témához kapcsolódik a kötet harmadik, szintén Ge Hongnak tulajdonított szövege, a *Halhatatlanokról szóló feljegyzések (Shenxianzhuan)*. Ez a munka, melyből szemelvényeket közlünk, különböző korok halhatatlanjainak életéről, a hozzájuk kötődő különös történetekről számol be.

A *Baopuzi* 17. fejezete *(Fel a hegyekbe, át a vizeken)* azokkal a veszélyekkel foglalkozik, amelyek a gyógyfüvet, elixírt kereső, a világból kivonuló embert a hegyekben fenyegetik. A szöveg részletes leírást ad a különböző veszedelmek elhárítására szolgáló mágikus technikákról, varázserejű talizmánokról.

A kötet utolsó szövege, a *Mou mester eloszlatja a kételyeket (Mouzi lihuo lun),* már a Kínában a korai középkorban megjelent idegen eredetű valláshoz, a buddhizmushoz kapcsolódik. E mű, mely az első

ismert kínai buddhista apológia, a buddhizmus igazságáról igyekszik meggyőzni a legkülönbözőbb ellenérveket felhozó kétkedőket.

Minden szöveget az adott forrás fordítójának tanulmánya kísér, mely a szöveg keletkezését, jellemzőit és a benne található kulcsfogalmakat elemzi. A jelen kiadvány természetesen csak ízelítőt nyújthat e rendkívül izgalmas korszak filozófiai és vallási terméséből. Reméljük, munkánk jó kiindulásul szolgálhat további tanulmányokhoz és kutatásokhoz, s így hozzájárulhat a kínai kultúra magyarországi megismertetéséhez.

A könyvet mesterünk és barátunk, az egy éve fájdalmas hirtelenséggel elhunyt Ecsedy Ildikó emlékének ajánljuk.

Salát Gergely

Budapest, 2004. február